

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Zastosowanie Krytycznej Analizy Dyskursu w badaniu zjawisk komunikacyjnych na przykładzie sprawy ks. Piotra Natanka

Author: Adam Warzecha

Citation style: Warzecha Adam. (2012). Zastosowanie Krytycznej Analizy Dyskursu w badaniu zjawisk komunikacyjnych na przykładzie sprawy ks. Piotra Natanka. "Świat i Słowo" (Nr 1 (2014), s. 64-86)

© Korzystanie z tego materiału jest możliwe zgodnie z właściwymi przepisami o dozwolonym użytku lub o innych wyjątkach przewidzianych w przepisach prawa, a korzystanie w szerszym zakresie wymaga uzyskania zgody uprawnionego.

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Adam Warzecha
Uniwersytet Śląski, Katowice

Zastosowanie Krytycznej Analizy Dyskursu w badaniu zjawisk komunikacyjnych na przykładzie sprawy ks. Piotra Natanka¹

Artykuł przedstawia możliwość zastosowania Krytycznej Analizy Dyskursu (KAD) w badaniu różnorodnych zjawisk komunikacyjnych. W warstwie metodologicznej odwoływać się będę do pojęć i koncepcji KAD zaproponowanych przez prekursora i jednego z głównych teoretyków tego nurtu Normana Fairclougha, a także aparatu pojęciowego public relations². KAD rozwijana jest w socjolingwistyce od początku lat 90. Interesuje się różnymi przejawami semiozy, które stanowią nieredukowalny składnik rzeczywistości społecznej i tworzącymi ją, bardziej lub mniej trwałymi, instytucjami, praktykami i zdarzeniami społecznymi. Badanie zakłada odniesienie podstawowych elementów praktyki społecznej public relations do struktury semiotycznej identyfikowanej za Normanem Faircloughem jako specyficzne

¹ Artykuł stanowi fragment obszerniejszej publikacji dotyczącej działań komunikacyjnych Kościoła w Polsce. Tekst niniejszy przedstawia jednocześnie wybrane wątki mojej rozprawy doktorskiej: A. Warzecha, *Działania public relations Kościoła katolickiego w Polsce z perspektywy Krytycznej Analizy Dyskursu*. Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. UŚ Jacka Warchała, Katowice 2013.

² W warstwie metodologicznej zastosuję koncepcję badawczą, którą przedstawiłem w tekście: A. Warzecha, *Krytyczna Analiza Dyskursu w public relations (koncepcja badania)*, „Konteksty Kultury” 2012, 9, s. 189–205. Postulowałem wówczas zastosowanie Krytycznej Analizy Dyskursu (KAD – jednej z nowszych i obiecująco się rozwijającej koncepcji socjolingwistycznej), w wersji zaproponowanej przez N. Fairclougha, do jakościowego opisu relacji łączącej organizację z jej otoczeniem w badaniach prowadzonych w ramach public relations. Na ten temat zob. także, A. Warzecha, *Krytyczna Analiza Dyskursu (KAD) w ujęciu Normana Fairclougha. Zarys problematyki*, „Konteksty Kultury” 2014, 12 [złożony do druku]. Tutaj, w celu wprowadzenia Czytelnika, przedstawiam jedynie podstawowe wątki tej koncepcji.

gatunki, dyskursy i style, a następnie ujęcie ich jako szczególnego rodzaju *porządku dyskursu*³. Ujęcie takie pozwala z jednej strony uzyskać przejrzysty opis analizowanych zjawisk, a z drugiej daje możliwość interdyscyplinarnego do nich podejścia. Ilustracją jego zastosowania będzie analiza głośnej sprawy dotyczącej zaangażowania ks. Piotra Natanka z Grzechyni koło Markowa Podhalańskiego w ruch intronizacyjny i jego konfliktu z metropolią krakowskim.

KAD to rozwijająca się od trzech dekad metoda analizy dyskursu, ulokowana na pograniczu nauk humanistycznych i społecznych. Akcentuje społeczny kontekst *języka w użyciu* i jego relacje z rzeczywistością społeczną. Wywodzi się z badań nad dyskursem i ideologią rozpoczętych w II połowie XX wieku, jednak jej właściwe sformułowanie i rozwój nastąpił w ostatnich latach. Otwartość tego podejścia stanowi odpowiedź na złożone i często nieprzejrzyste zjawiska, a także struktury społeczno-kulturowe, w których przeplatają się wątki pochodzące z różnych domen, które nie dają się zamknąć w tradycyjnych podziałach. Chodzi m.in. o życie polityczne, religię, gospodarkę, media, kulturę promocyjną czy przemysł rozrywkowy.

KAD w ujęciu Normana Fairclougha uwzględnia dynamikę zjawisk społecznych i językowych, i jest szczególnie przydatna w badaniu rekontekstualizacji dyskursów węzłowych (*nodaldiscourse*), czyli zjawiska polegającego m.in. na reprodukcji, rozprzestrzenianiu, przemianach i hegemonizacji różnych przejawów semiozy. Fairclough odwołuje się do nurtu określanego w filozofii nauki jako realizm krytyczny⁴. Nie jest deterministą i uznaje autonomię rzeczywistości społecznej (świata materialnego i uczestników dyskursu). Nie redukuje jej do dyskursu, który jest pojmowany przez niego dialektycznie – z jednej strony konstytuuje rzeczywistość społeczną, a z drugiej jest przez nią konstytuowany. Relacje zachodzące pomiędzy praktykami dyskursywnymi i społecznymi ujmuje jako złożone i podlegające zmianom w czasie⁵. KAD w tym wydaniu to „jakościowa” analiza społeczna, koncentrująca się na wybranych cechach próbek badanego materiału, w której główny nacisk kładzie się na analizę gramatyczną i semantyczną, co okazuje się szczególnie przydatne w badaniach społecznych⁶.

Centrum tej koncepcji stanowi *praktyka społeczna (socialpractice)* i skorelowany z nią *porządek dyskursu (order of discourse)*. Tworzą go kategorie

³ Na ten temat zob: N. Fairclough, *Analysing Discourse: Textual analysis for social research*, London 2003, a także wzięty tekst N. Fairclough, *Critical discourse analysis*, „MargesLinguistiques” 2005, 9, s. 76–94.

⁴ N. Fairclough, *Analysing Discourse*, s. 14.

⁵ Inaczej od tych podejść w ramach KAD, które zakładają większy stopień ich stabilności. Por. M. Jørgensen, L. Phillips, *Discourse Analysis as Theory and Method*, London–Thousand Oaks–New Delhi 2002, s. 66.

⁶ N. Fairclough, *Analysing Discourse*, s. 6.

gatunku (genre), dyskursu (discourse) i stylu (style), które określane są tutaj inaczej niż w tradycyjnych ujęciach językoznawczych, dlatego wymagają przynajmniej krótkiego omówienia. Podobnie zresztą, jak założeń analizy interdyskursywnej i sposobów operacjonalizacji semiozy: przedstawiania (*enacting*), wszczepiania (*inculcating*) i materializacji (*materializing*).

Fairclough uważa, że semioza to nieredukowalny składnik wszystkich procesów społecznych. Traktuje on (bardziej trwałe) struktury społeczne (takie, jak np. klasa społeczna, pokrewieństwo czy język), a także (mniej trwałe) zdarzenia społeczne (czyli to, co się właściwie dzieje), jako części rzeczywistości społecznej⁷. Każdemu poziomowi rzeczywistości społecznej odpowiada inny wymiar semiotyczny⁸:

Struktury społeczne – języki

Praktyki społeczne – porządki dyskursu

Zdarzenia społeczne – teksty.

Równowaga i spójność między strukturami i zdarzeniami społecznymi zależy od kategorii pośredniczących – praktyk społecznych (*socialpractices*). Zapewniają one oscylację pomiędzy perspektywą struktury społecznej a perspektywą społecznego działania i działalności. Dlatego też konkretne zdarzenia społeczne nie stanowią nigdy bezpośrednich efektów abstrakcyjnych struktur społecznych⁹. Tak rozumiane praktyki społeczne to bardziej lub mniej ustabilizowane i trwałe formy aktywności społecznej, które są artykułowane razem w celu konstytuowania rozmaitych społecznych pól, instytucji i organizacji (*socialfields, institution and organisation*)¹⁰.

Jeśli abstrakcyjne struktury społeczne rozumieć jako swego rodzaju potencjalności, to dopiero umieszczenie ich w ramach określonej praktyki społecznej stwarza możliwość ich aktualizacji w konkretnych zdarzeniach społecznych. W tym znaczeniu pełnią one rolę swego rodzaju kontroli wyboru tych możliwości (i jednocześnie wyłączenia innych), a także „pamięć społeczną”, w której te wybory są zapisywane. Przykładami praktyk społecznych mogą być np. sposób prowadzenia zajęć szkolnych, badania (wywiadu) lekarskiego, format wiadomości telewizyjnych (newsów), liturgia,

⁷ Odwołuje się przy tym do: P. Bourdieu, L. Wacquant, *An Invitation to Reflexive Sociology*, Cambridge 1992; R. Bhaskar, *Scientific Realism and Human Emancipation*, London 1986.

⁸ “Social structures: languages || Social practices: orders of discourse || Social events: texts”: N. Fairclough, *Analysing Discourse*, s. 24.

⁹ N. Fairclough, *Analysing Discourse*, s. 23.

¹⁰ R. Bhaskar, *Scientific Realism and Human Emancipation*, Londyn 1986; P. Bourdieu, L. Wacquant, *An Invitation to Reflexive Sociology*, Cambridge 1992.

sposób głoszenia kazań, prowadzenia urzędowej i prywatnej korespondencji itp.¹¹

Praktyki społeczne zawierają następujące elementy¹²:

- (1) działalność
- (2) relacje społeczne
- (3) obiekty i instrumenty
- (4) czas i miejsce
- (5) przedmioty społeczne, z przekonaniem, wiedzą, wartościami etc.
- (6) semioza.

Są one dialektycznie powiązane. To znaczy, są różne, ale nieodrębne i nieoddzielne, w tym sensie, że każdy z nich „uwewnętrznia” inne, ale nie daje się jednocześnie do nich zredukować. W tym ujęciu Krytyczna Analiza Dyskursu bada dialektyczne relacje zachodzące pomiędzy semiozą (włączając w to język, ale też inne formy semiozy, np. język ciała lub obrazy, czy też znaki wizualne) a innymi elementami praktyk społecznych. Ustanawianie zdarzeń społecznych następuje poprzez skrzyżowanie dwóch sił przyczynowych – pochodzących z praktyk społecznych (i poprzez nie ze struktur społecznych) oraz aktorów społecznych (*socialagents*)¹³. Następuje to w sposób przygodny albo określony, ale w obu przypadkach zależny od społecznych struktur i praktyk. Teksty (*texts*) oznaczają tutaj semiozę wytwarzaną przez aktorów społecznych w ramach zdarzeń społecznych. Zachowując dowolność dokonują oni teksturyzacji (*texturize*), tzn. regulują relacje między różnymi elementami składającymi się na teksty i w procesie

¹¹ „Przez »praktykę społeczną« rozumiem względnie ustabilizowaną formę aktywności społecznej (przykładami mogą być nauczanie w klasach, wiadomość telewizyjna (news), rodzinne posiłki, badania lekarskie). Każda praktyka stanowi artykulację rozmaitych elementów społecznych wewnątrz względnie stabilnego układu, zawsze zawierającego dyskurs”. Natomiast „życie społeczne może być postrzegane jako sprzężone sieci różnego rodzaju praktyk społecznych (ekonomicznych, politycznych, kulturalnych, rodzinnych etc.)”: („Critical Discourse Analysis (...) is based upon a view of semiosis as an irreducible element of all material social processes (...). We can see social life as interconnected networks of social practices of diverse sorts (economic, political, cultural, family etc). The reason for centering the concept of 'social practice' is that it allows an oscillation between the perspective of social structure and the perspective of social action and agency – both necessary perspectives in social research and analysis (...). By 'social practice' I mean a relatively stabilised form of social activity (examples would be classroom teaching, television news, family meals, medical consultations). Every practice is an articulation of diverse social elements within a relatively stable configuration, always including discourse.”): N. Fairclough, *The Dialectics of Discourse*, „Textus” 2001, 14 (2), s. 231.

¹² „Activities | Social relations | Objects and instruments | Time and place | Social subjects, with beliefs, knowledge, values etc. | Semiosis”: Zob. N. Fairclough, *Critical discourse analysis*, s. 77.

¹³ Przewyciężenie determinizmu strukturalistycznego polega w tej koncepcji na tym, że Fairclough (inaczej niż Derrida, dla którego świat i człowiek są jedynie wytworem struktur, które pozostają wobec nich uprzednie i przez które wyłącznie są kształtowani) uważa, że aktorów społecznych nie da się zredukować jedynie do praktyk /lub struktur społecznych. Por. D. Howarth, *Dyskurs*, przeł. A. Gąsior-Niemiec, Warszawa 2008, s. 75.

tym nie ma prostej mechanicznej przyczynowości czy też przewidywalnej regularności¹⁴.

Semioza, jako ostatni z elementów przedstawionego wyżej modelu praktyki społecznej, występuje w praktykach społecznych zasadniczo na trzy sposoby:

- (1) jako część społecznej aktywności, część (współ)działania (*inter action*) – np. częścią wykonywanej pracy (np. sprzedawcy, księdza, katechety, urzędnika, polityka, rzecznika prasowego) jest używanie języka;
- (2) w reprezentacjach (*representations*) – aktorzy społeczni działają w ramach organizacji, wytwarzając reprezentacje innych praktyk, jak również „zwrotnie” reprezentacje ich własnych praktyk – może to dotyczyć np. projektu wdrożenia w firmie handlowej sprzedaży internetowej;
- (3) w sposobach bycia (*ways of being*), w ustanowieniu, określeniu tożsamości (*the constitution of identities*) – np. przywódcy politycznego czy religijnego, przełożonego wspólnoty kościelnej, rzecznika prasowego, które są częściowo semiotycznie konstytuowanym sposobem bycia.

Z kolei w kategoriach porządku dyskursu:

- (1) Semioza jako część społecznej aktywności konstytuuje *gatunki* (*genres*). Gatunki są w aspekcie semiotycznym różnymi sposobami (współ)działania. Ich przykładami mogą być m.in. różne formy spotkań, rozmów, artykuły, komunikaty (np. spowiedź, msza, informacja prasowa, briefing, zbiórka pieniędzy, kampania promocyjna, pielgrzymka, marsz, pikietą itp.).
- (2) Semioza w reprezentacji i autoreprezentacji praktyk społecznych konstytuuje *dyskursy* (*discourse*). Dyskursy stanowią rozmaite reprezentacje życia społecznego. Na przykład życie osób ubogich, niepełnosprawnych i chorych jest reprezentowane poprzez różne dyskursy w społecznej praktyce rządu, polityce, medycynie, naukach społecznych i nauce Kościoła.
- (3) Wreszcie, semioza jako część sposobu bycia konstytuuje *style* (*style*) – np. sposoby zachowania, tożsamości sprzedawców, menedżerów, prezesów albo przywódców politycznych i religijnych.

---

¹⁴ N. Fairclough, *Analysing Discourse*, s. 22.

	Praktyka społeczna	Porządek dyskursu
Semioza	jako część działań społecznych, część (współ)działania	jako część społecznej aktywności konstituuje „gatunki”
	w reprezentacjach (własnych i innych praktyk społecznych)	w reprezentacji i autoreprezentacji praktyk społecznych konstituuje „dyskursy”
	w sposobach bycia, ustanawianiu tożsamości	jako część sposobu bycia konstitu- uje „style”

Tab. 1. Artykulacja semiozy w ramach praktyki społecznej i porządku dyskursu. (oprac. własne na podst. N. Fairclough, *Critical discourse analysis*, „Marges Linguistiques” 2005, nr 9, s. 77–80).

Jak zatem widać, rozumienie gatunków, dyskursów i stylów w tej koncepcji odbiega od ujęć utrwalonych w językoznawstwie. Pojęcia te, rozwijane w różnych dyscyplinach, ze względu na to, że koncentrują się na dialogu interdyscyplinarnym, w ramach którego poglądy jednej dziedziny mogą być wykorzystywane w rozwoju drugiej, mogą, zdaniem Fairclough, pełnić rolę „mostów” pomiędzy różnymi dyscyplinami i teoriami¹⁵.

Podobnie rzecz się ma z terminem *porządek dyskursu* (*order of discourse*) pochodzącym od Michela Foucault, który używany jest tutaj w odniesieniu do wymiaru semiotycznego sieci praktyk społecznych¹⁶. W tym znaczeniu oznacza on szczególną artykulację rozmaitych *gatunków*, *dyskursów* i *stylów* np. jakiejś sfery społecznej, instytucji lub organizacji. W tych ramach *porządek dyskursu* można widzieć jako proces społecznego porządkowania relacji pomiędzy różnymi sposobami wytwarzania znaczenia, tj. różnymi *dyskursami*, *gatunkami* i *stylami*. W tym procesie zwykle jeden aspekt jest dominujący – pewne sposoby wytwarzania znaczenia dominują albo przewodzą w określonym porządku dyskursu, inne natomiast są marginalizowane, albo traktowane jako opozycyjne, czy też „alternatywne” lub niszowe. Może to dotyczyć np. różnych sposobów prowadzenia wywiadu lekarskiego (w jednym zachowuje się, a w innym skraca dystans), sprawowania liturgii (dominuje zwyczajna, tzw. posoborowa forma rytu rzymskiego, ale równolegle występuje również forma nadzwyczajna, tzw. trydencka), wygłaszania kazania (przeważnie jest to monolog wygłaszany z ambony, ale zdarza się

¹⁵ Tamże, s. 26.

¹⁶ Tamże, s. 24.

też dialog z wiernymi), prowadzenia zajęć na uczelni (zwykle to wygłaszanie beznamytnego wykładu/referatu, ale niekiedy jest to prowadzenie żywiłowej dyskusji, burzy mózgów). Wśród tych sposobów jeden będzie dominował, a inne będą do niego funkcjonowały równolegle albo przeciwstawnie. W tym kontekście używa się wobec porządków dyskursu politycznego pojęcia „hegemonii”. Oznacza to sytuację, kiedy określony porządek dyskursu (konkretne społeczne ustrukturyzowanie semiotycznych różnorodności) dominuje i nie dopuszcza lub wypycha, albo tłumi inne porządki.

W ramach zdarzeń społecznych (*tekstów*) trzema głównymi typami wytwarzanych znaczeń są działanie, reprezentacja, utożsamianie (*action, representation, identification*)¹⁷. Odpowiada to strukturze praktyki społecznej i porządku dyskursu. *Tekst* będzie zatem szczególnego rodzaju miksem *gatunków, dyskursów* i *stylów*: *gatunki* będą realizowane w działaniowych znaczeniach i formach tekstu, *dyskursy* w znaczeniach i formach reprezentacyjnych, a *style* w znaczeniach i formach utożsamieniowych¹⁸. Odpowiada to relacjom tekstu do zdarzenia, do szerszego świata fizycznego i społecznego, a także do osób włączonych w to zdarzenie¹⁹. Kategorie te są wyznaczane i wiązane na poziomie praktyk społecznych (jako elementy porządku dyskursu). Interdyskursywna analiza tekstów pozwala na określenie tego, jak *gatunki, dyskursy* i *style* (porządek dyskursu) są w nich artykułowane razem. *Tekst* może być ich hybrydą. Na przykład, „urynkowanie” edukacji na poziomie akademickim jest częściowo miksem *gatunków* i *stylów*, a także hegemonizacji dyskursu akademickiego przez dyskurs wolnorynkowy. Z kolei np. rekontekstualizacja public relations w Kościele bardziej polega na „nieświadomym” miksowaniu *gatunków* i *stylów*, niż na świadomej akomodacji tej semiozy i dążeniu do przenikania dyskursów religijnego i public relations. Elementem wyróżniającym prezentowaną wersję KAD jest analiza interdyskursywna. Dzięki niej w analizę tekstów dokonuje się włączenie elementów wielowymiarowego „kontekstu”. Dokonuje się to przez ukazanie relacji między „nietrwałymi” zdarzeniami i „trwałszymi” praktykami społecznymi. W szerszej skali, uchwycenie innowacji i zmian w *tekstach* oznacza powiązanie językowych i semiotycznych właściwości *tekstów* z procesami przemian społecznych.

Semioza w rzeczywistości społecznej zasadniczo operacjonalizuje się na trzy sposoby, a mianowicie: (1) przedstawia się (*enacting*), (2) wszczepia się (*inculcating*) oraz (3) materializuje się (*materializing*). Dyskursy jako wyobrażenia przedstawiają się np. w nowych sposobach działania

¹⁷ Major types of text meaning: || Action || Representation || Identification. Zob. tamże, s. 27.

¹⁸ Tamże, s. 67.

¹⁹ Tamże, s. 27.

i współdziałania, a takie przedstawienia są w części „intra-semiotyczne”: *dyskursy* zostają przedstawione jako *gatunki*. Na przykład dyskursy o zarządzaniu, które przedstawiają systemy zarządzania oparte na „pracy zespołowej” w miejsce tradycyjnych systemów hierarchicznych, mogą zostać przedstawione np. jako *gatunki* spotkań zespołowych. *Dyskursy* mogą być też wszczepiane jako nowe *style*, czyli nowe sposoby bycia, nowe tożsamości. Polega to na tym, że ludzie zaczynają „posiadać” dyskursy, umieszczają się w nich, działają, myślą, mówią i także widzą siebie poprzez nowe dyskursy. Na przykład, starając się o grant na badania, mówią i piszą o sobie jako o „beneficencie”, przedsięwzięcie nazywają „projektem”, używają też określeń „alokacja”, „wydatki kwalifikowane”, „zgodność z priorytetami”, „płatność pośrednia”, „wskaźniki”, „raport końcowy”. Wszczepienie może mieć także swój wymiar materialny, tzn. może być ucieleśnione w postawach, gestach, sposobach poruszania się itd. (np. w specyficznym geście pozdrowienia, salutowaniu, przeżegnaniu się przed kościołem, przyklęknięciu przed tabernakulum itp.). Wreszcie, operacjonalizacja semiozy obejmuje także materializację dyskursów. Na przykład dyskurs wolnorynkowy materializuje się m.in. w „twardych” instrumentach wymiany ekonomicznej, włączywszy w to rozmaite instytucje finansowe i giełdę, a z drugiej – w „miękkich”: regulacjach prawnych, podatkowych, modelach zarządzania itp. W dialektyce semiozy nie ma jednak niczego nieuniknionego. Nowy dyskurs może pojawić się w instytucji albo organizacji bez przedstawienia albo wszczepienia. Może też zostać przedstawiony, ale może nie zostać nigdy w pełni wszczepiony.

Także strategie rozumiane są w tej koncepcji jako dyskursy szczególnego rodzaju. Te szczególne sposoby reprezentacji, albo raczej wyobrażenia (ponieważ są one pewnie tak przewidujące jak opisujące), Fairclough uznaje za dyskursy szczególnego rodzaju i nazywa dyskursami „węzłowymi” (*nodaldiscourse*). W tym znaczeniu podsumowują one i wyrażają w szczególny sposób wiele innych dyskursów²⁰. Ustanawiają one wybiórcze reprezentacje, „uproszczenia” i „kondensacje” wysoce złożonych rzeczywistości ekonomicznych, politycznych, społecznych i kulturowych. Dyskursy węzłowe zawierają i uwypuklają pewne aspekty tych rzeczywistości, a pomijają bądź odsuwają na dalszy plan inne. Warunkiem działania tego rodzaju dyskursów jest wysoki poziom adekwatności wobec tych rzeczywistości, które wybiórczo reprezentuje, upraszcza, kondensuje. Wtedy staje się możliwe wykorzystanie ich do reprezentacji i wyobrażenia rzeczywistości w różnych obszarach życia społecznego.

²⁰ N. Fairclough, *Critical discourse analysis*, s. 81.

KAD w ujęciu Normana Fairclougha stanowi interesującą propozycję nowego spojrzenia na szerokie pogranicze różnych nauk. Jej siłą jest przede wszystkim analiza, która pozwala na wychwycenie znaczeń niedostępnych tradycyjnym analizom językowym, a także to, że pozwala ona na uchwycenie złożonych, dynamicznych i często nietransparentnych zjawisk społeczno-językowych „w ruchu”. Daje to możliwość lepszej interakcji i oddziaływania na tworzące się dopiero praktyki i instytucje społeczne, kiedy te się jeszcze kształtują, m.in. w działalności społecznej, gospodarczej, politycznej, mediach, reklamie, public relations. Ze względu na swój otwarty, interdyscyplinarny charakter podejście to okazuje się szczególnie przydatne w badaniach tych zjawisk, które nie dają się zamknąć w siatce tradycyjnych podziałów dyscyplinarnych, gdzie ich badanie daje tylko fragmentaryczne i niepełne rezultaty.

Przykładem badania tego rodzaju może być przedstawione niżej krytyczne studium przypadku, sprawy ks. Piotra Natanka z Grzechyni koło Makowa Podhalańskiego – w związku z jego zaangażowaniem w ruch in-tronizacyjny i złożonymi relacjami z Kościołem krakowskim i Kościołem w Polsce²¹. Skorzystam w tym celu ze znanego i stosowanego także w public relations instrumentu, a mianowicie metody studium przypadku (*case study method*), w warstwie analitycznej i interpretacyjnej posługując się krytycznym instrumentarium KAD²². Pozwoliło to uchwycić problem, jak Kościół reaguje w sytuacjach kryzysowych, w jaki sposób podejmuje wówczas decyzje, czyli jak praktycznie buduje swoje relacje publiczne.

Ks. Piotr Natanek (ur. 1960 w Makowie Podhalańskim) jest kapłanem Archidiecezji Krakowskiej (święcenia – 1985)²³. W latach 1963–1965, tuż po święceniach, wikarym w tej parafii był ks. Stanisław Dziwisz i to prawdopodobnie tam datuje się początek ich znajomości²⁴. Od roku 1986 do 2011 był pracownikiem naukowym Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (poprzednia nazwa Papieska Akademia Teologiczna

²¹ W rozprawie analizuję dokładnie jeszcze dwie sprawy: Adama Darskiego, ps. Nergal – w związku z jego udziałem w charakterze jurora-trenera w pierwszej edycji telewizyjnego talent-show „The Voice of Poland” oraz ks. Adama Bonieckiego, MIC – w związku z ograniczeniem możliwości jego wypowiedzi dla mediów. A. Warzecha, *Działania public relations Kościoła katolickiego w Polsce z perspektywy Krytycznej Analizy Dyskursu*, s. 234–348. Wszystkie trzy przypadki, w nieokrojonych wersjach, znalazły się w oczekującej na wydanie książce, stanowiącej adaptację mojej rozprawy doktorskiej.

²² Por. D. W. Stacks, *Case Study*, [w:] *Encyclopedia of public relations*, T. 1, red. R. L. Heath, Thousand Oaks-London-New Delhi 2005, s. 117–118; J. Gerring, *Case Study Research: Principles and Practices*, Cambridge 2007; D. W. Stacks, *Primer of public relations research*, New York-London 2011, s. 157–158.

²³ <http://www.diecezja.pl/pl/parafie/507-krakow-bronowice-mae-parafia-w-antoniego-z-padwy> [dostęp 12.12.2011].

²⁴ Por. <http://www.diecezja.pl/biskupi.html> [dostęp 01.07.2014]; <http://www.wprost.pl/ar/243363/Sprawa-ksiedza-Natanka/?O=243363&pg=0> [dostęp 01.07.2014].

w Krakowie), adiunktem na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego, Katedra Historii Kościoła XIX Wieku. Specjalizuje się w teologii historycznej i historii²⁵.

W Grzechyni koło Makowa Podhalańskiego założył „ośrodek rekolekcyjny” Pustelnia Niepokalanów, który z czasem stał się filią wspierającej go finansowo Fundacji Społecznego Ruchu Zapotrzebowania Wiary²⁶. Fundacja ta została założona w Lillestroem koło Oslo przez Bogdana Kulasa, polskiego przedsiębiorcę i działacza społecznego, który w swoich poglądach politycznych odwołuje się do tradycji narodowej demokracji i wspiera skrajnie prawicowe ruchy w Polsce²⁷. W roku 2008 ks. Natanek uruchomił stronę internetową www.regnumchristi.com.pl, która jest „jedyną oficjalną i autoryzowaną stroną przez ks. Piotra Natanka”, a w roku 2009, przy wsparciu fundacji Bogdana Kulasa, internetową telewizję ChristusVincit-TV (<http://www.christusvincit-tv.pl>), w której transmitowane są nabożeństwa i nagrania z głoszonych przez niego rekolekcji i katechez. Zgodnie z informacjami zawartymi na tych stronach są one własnością Społecznego Ruchu Zapotrzebowania Wiary z siedzibą w Norwegii, zostały jednak zarejestrowane w Polsce przez nieokreślone osoby prywatne²⁸. Ośrodek prowadzony przez ks. Natanka nie jest instytucją związaną z Kościołem²⁹. Nie posiada również wymaganych prawem zgód m.in. sanepidu, straży pożarnej i nadzoru budowlanego³⁰. Formalnie działalność rekolekcyjna prowadzona jest jako gospodarstwo agroturystyczne, a turnusy nazywane są „spotkaniami rolniczymi”³¹.

W ostatnich latach ksiądz Natanek wraz z pasowanymi przez siebie Rycerzami Chrystusa Króla (działają bez akceptacji ordynariusza krakowskiego) stał się, obok byłego jezuity ks. Tadeusza Kiersztyna, związanego

²⁵ <http://nauka-polska.pl/dhtml/raporty/ludzieNauki?rtype=opis&objectId=22849&lang=pl> [dostęp 01.07.2014].

²⁶ Tak określa to napis na banerze na stronie <http://christusvincit-tv.pl/>: „Społeczny Ruch Zapotrzebowania Wiary z siedzibą w Norwegii. Filia Pustelnia Niepokalanów Księdza Piotra Natanka w Grzechyni” [dostęp 01.07.2014].

²⁷ <http://bogdankulas.blog.onet.pl> [dostęp 01.07.2014]; <http://www.znak.org.pl/?lang1=pl&page1=news&subpage1=news00&infopassid1=12743&scrt1=sn> [dostęp 01.07.2014].

²⁸ Por. <http://whois.domaintools.com/regnumchristi.com.pl> [dostęp 01.07.2014]; <http://whois.domaintools.com/christusvincit-tv.pl> [dostęp 01.07.2014].

²⁹ <http://www.znak.org.pl/?lang1=pl&page1=news&subpage1=news00&infopassid1=12743&scrt1=sn> [dostęp 01.07.2014]; <http://www.dziennikpolski24.pl/pl/magazyny/magazyn-piatek/1163717-gwiazda-falszywego-proroka.html,0:pag:4> [dostęp 01.07.2014].

³⁰ Tamże.

³¹ Kalendarium na jednej z podstron nosi tytuł: „Propozycje spotkań rolniczych w gospodarstwie agroturystycznym u Anastazji i Antoniego Natanków, rodziców ks. Piotra Natanka »Grzechynia – Pustelnia Niepokalanów« w roku 2011”: <http://regnumchristi.com.pl/index.php?mod=site&cid=15#> [dostęp 01.07.2014].

ze stowarzyszeniem „Róża”, jednym z głównych propagatorów idei nadania Jezusowi Chrystusowi przez Sejm tytułu Jezus Król Polski (intronizacji Chrystusa Króla)³². Początek tej sprawy datuje się na rok 1996, kiedy to ks. Kiersztyn zainteresował się osobą Rozalii Celakówny, zmarłej w opinii świętości przedwojennej krakowskiej pielęgniarki i mistyczki, której miał ukazywać się Jezus i – jak utrzymują zwolennicy intronizacji – przekazywać orędzie o potrzebie Jego intronizacji, do czego zresztą sprowadzają jej misję³³. Zgodnie z jego relacją 5 listopada 1996 doprowadził do otwarcia procesu kanonizacyjnego Rozalii Celakówny w Archidiecezji Krakowskiej. Na tym tle popadł w konflikt z władzami jezuitów i w październiku 1998 zdecydował o wypowiedzeniu posłuszeństwa prowincjałowi, i opuszczeniu zakonu³⁴. Tymczasem sama Rozalia Celakówna, na której wizje powołują się zwolennicy intronizacji, w żadnym ze swoich pism nie wspominała, że Chrystus ma nosić tytuł „Jezus Król Polski”³⁵. Tylko jeden raz, w zbiorze „Wyznania z przeżyć wewnętrznych”, mistyczka napisała, że należy ogłosić Chrystusa Królem, ale, jak uściśliła – poprzez intronizację Najświętszego Serca Jezusa³⁶. Jak zauważył ks. Władysław Kubik SJ, wicepostulator jej procesu beatyfikacyjnego, „wydaje się, że grupy »alternatywne«, pozakościelne, przywiązały się do tego słowa, uczyniły skrót – ich członkowie żądają, żeby ogłosić Chrystusa Królem, co mają zrobić wspólnie władze polityczne i kościelne”. Jak stwierdza dalej: „z uwagi na fałszywe rozumienie Rozalii ten proces szybko się nie potoczy”³⁷.

W celu przeforsowania intronizacji grupy te podejmują rozmaite działania o charakterze lobbingsowym, m.in. spotkania z posłami, akcje pisania listów do Sejmu, inspirują oświadczenia poselskie, projekty uchwał sejmowych, a także organizują inicjatywę obywatelską w sprawie przeprowadzenia „referendum w sprawie nadania Panu Jezusowi tytułu Jezus Król Polski oraz w sprawie zmiany godła państwowego w zakresie: Orzeł Biały w koronie zamkniętej ośmioma pałkami z krzyżem, bez gwiazdek na ramionach

³² <http://www.fronda.pl/a/prywatni-rycerze-ks-natanka,14033.html> [dostęp 01.07.2014].

³³ <http://www.rozalia.krakow.pl/materialy/KaplanPrzedPlutonem/k08.jpg> [dostęp 01.07.2014].

³⁴ <http://www.rozalia.krakow.pl/wiadomosci/-news,12.htm> [dostęp 01.07.2014].

³⁵ <http://kosciol.wiara.pl/doc/922887.Dzis-to-mnie-nic-nie-zatrzyma/3> [dostęp 01.07.2014].

³⁶ „Ostoją się tylko te państwa, w których będzie Chrystus królował. Jeżeli chcecie ratować świat, trzeba przeprowadzić Intronizację Najświętszego Serca Jezusowego we wszystkich państwach i narodach na całym świecie. Tu i jedynie tu jest ratunek.” http://www.celakowna.pl/rozalia/index.php?option=com_content&view=article&id=1-5:czym-jest-intronizacja&catid=2:uncategorised&Itemid=106 [dostęp 01.07.2014].

³⁷ <http://ekai.pl/wydarzenia/komentarze/x42807/przeslanie-rozalii-celakowny> [dostęp 01.07.2014]; <http://www.diecezja.pl/pl/wydarzenia/2582-o-kubik-najistotniejszy-w-przesaniu-rozalii-celakowny-to-postulat-odnowy-moralnej-narodu-najistotniejszy-w-przesaniu-rozalii-celakowny-jest-postulat-odnowy-moralnej-narodu-powiedzia-ks-wadysaw-kubik-wicepostulator-procesu-beatyfikacyjnego-tej-> [dostęp 01.07.2014].

Jego skrzydeł”³⁸. Ze względu na to, że działania te odbywają się na marginesie, a nawet w opozycji do Kościoła instytucjonalnego, a także z powodu ich silnie politycznego charakteru, stały się one na tyle niepokojące, że w roku 2004 spowodowały powołanie w ramach KEP Zespołu ds. Społecznych Aspektów Intronizacji Chrystusa Króla³⁹. W grudniu 2006 roku złożono u Marszałka Sejmu podpisaną przez grupę 46 posłów PiS, LPR i PSL inicjatywę poselską w sprawie nadania Jezusowi Chrystusowi tytułu: Jezus Król Polski⁴⁰. Zarówno Episkopat, jak i poszczególni biskupi zdystansowali się lub też odnieśli krytycznie do tej inicjatywy⁴¹.

Początek publicznej działalności ks. Natanka wiązać można właśnie z tym wydarzeniem, kiedy to na początku 2007 roku wystąpił on przeciw biskupom krytykującym ideę intronizacji⁴². W związku z tą działalnością 25 maja 2007 wymierzono mu pierwsze upomnienie kanoniczne (nr 1519/2007)⁴³. W ciągu kolejnych miesięcy duchowny kontynuował działalność w ośrodku w Grzechyni i uruchomił w listopadzie 2008 stronę internetową regnumchristi.com.pl⁴⁴. 23 lutego 2009 r. ks. Natanek został ponownie upomniany przez ordynariusza (nr 392/2009)⁴⁵. 3 lipca 2009 w związku z dużą ilością skarg, jakie wpływały do Krakowskiej Kurii Metropolitalnej, kardynał Stanisław Dziwisz powołał komisję teologiczną, której zadaniem było dokonanie oceny teologicznej treści publicznie głoszonych przez ks. Piotra Natanka, a ponadto zarządził wizytację w prowadzonym przez ks. Piotra Natanka ośrodku „Pustelnia Niepokalanów” w Grzechyni koło Makowa Podhalańskiego⁴⁶. Pomimo to, 27 lipca 2009 przy wsparciu fundacji kierowanej przez Bogdana Kalusa, rejestruje telewizję interneto-

³⁸ M.in. 20 września 2006 <http://orka2.sejm.gov.pl/Debate5.nsf/main/2972240D> [dostęp 01.07.2014]; w listopadzie 2006 – 17 jednobrzmiących listów (w tym 16 zbiorowych) zawierających aż 10 094 podpisy (http://www.sejm.gov.pl/listy/inf11_06.htm – 01.07.2014); w grudniu złożono podpisaną przez 46 posłów PiS, LPR i PSL inicjatywę poselską z dnia 18.12.2006 w sprawie nadania Jezusowi Chrystusowi tytułu: Jezus Król Polski: http://www.intronizacja.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=150%3Ainicjatywa-poselska&catid=35&Itemid=114 [dostęp 01.07.2014], <http://fakty.interia.pl/polska/news/jezus-zostanie-krolem-polski,849468,3> [dostęp 01.07.2014]; http://intronizacja.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=55&Itemid=70 [dostęp 01.07.2014].

³⁹ Tamże.

⁴⁰ <http://www.rozalia.krakow.pl/materialy/KaplanPrzedPlutonem/k11.jpg> [dostęp 01.07.2014];

⁴¹ http://episkopat.pl/dokumenty/komunikaty_zp_kep/4596.1,Komunikat_z_353_Zebrania_Plenarnego_Konferencji_Episkopatu_Polski.html (01.07.2010).

⁴² <http://www.wprost.pl/ar/243363/Sprawa-ksiedza-Natanka/?O=243363&pg=0> [dostęp 01.07.2014].

⁴³ <http://www.diecezja.pl/pl/dekrety/2650-kara-suspensy-dla-ks-dra-hab-piotra-natanka> [dostęp 01.07.2014].

⁴⁴ <http://whois.domaintools.com/regnumchristi.com.pl> [dostęp 01.07.2014].

⁴⁵ <http://www.diecezja.pl/pl/dekrety/2650-kara-suspensy-dla-ks-dra-hab-piotra-natanka> [dostęp 01.07.2014].

⁴⁶ <http://www.diecezja.pl/pl/dekrety/1600-komunikat-kurii-metropolitalnej-w-krakowie-w-sprawie-dzialalnoci-ks-dr-hab-piotra-natanka> [dostęp 01.07.2014].

wą christusvincit-tv.pl, a pierwsza transmisja internetowa ma miejsce już 1 sierpnia⁴⁷. Niepodporządkowanie się wcześniejszym upomnieniom spowodowało, że 28 stycznia 2010 r. ks. Natanek otrzymuje od metropolity dekrety zawierające polecenia dyscyplinarne (nr 213/2010 oraz 214/2010)⁴⁸. Następnie 17 lutego 2010 duchowny opublikował „List Otwarty do Biskupów Polskich, Prezydenta Rzeczypospolitej i Premiera Rządu Rzeczypospolitej”, w którym wzywał do uroczystego uznania Jezusa za Króla Polski i uznania nadrzędności „Prawa Bożego” nad prawem publicznym⁴⁹.

2 marca 2010 roku powołana przez kardynała Dziwisza w dniu 3 lipca 2009 komisja przedstawiła negatywną ocenę działalności księdza Natanka, stwierdzając błędy teologiczne w głoszonym przezeń przepowiadaniu i prowadzonej działalności. Na stronie Archidiecezji Krakowskiej opublikowano komunikat, w którym poinformowano ponadto m.in. o zawieszeniu przez księdza kardynała odwołania zgody na prowadzenie przez ks. Natanka pracy naukowej na uczelniach i wydziałach katolickich, ograniczeniu jego działalności duszpasterskiej do parafii zamieszkania, braku zezwolenia na wystąpienia publiczne i rozprowadzanie własnych publikacji, poleceniu zamknięcia stron internetowych, a także o braku zgody na prowadzenia jakiegokolwiek działalności duszpasterskiej w ośrodku „Pustelnia Niepokalanów” w Grzechyni⁵⁰. Komunikat kończy stwierdzenie: „Ksiądz Piotr Natanek w rozmowie z Księdzem Kardynałem zapewnił, że jako wierny syn Kościoła dostosuje się do powyższych decyzji”⁵¹.

14 marca 2010 Bogdan Kulas pisze „List otwarty do Kurii Krakowskiej w sprawie ks. dr. hab. Piotra Natanka”⁵². 9 kwietnia 2010 r. ks. Natanek otrzymuje kolejne upomnienie kanoniczne (nr 867/2010)⁵³. W następnych miesiącach ks. Natanek publikuje trzy listy otwarte: 20 kwietnia 2010: „List otwarty do wszystkich katolików świata, którzy pojmą to w lot, a innym będzie potrzebny młot”, 3 lipca 2010: „List otwarty do narodu polskiego” i 3 listopada 2010: „List otwarty do kapłanów Kościoła kato-

⁴⁷ <http://regnumchristi.com.pl/index.php?pa=12&nID=1841#> [dostęp 01.07.2014].

⁴⁸ <http://www.diecezja.pl/pl/dekrety/2650-kara-suspensy-dla-ks-dra-hab-piotra-natanka> [dostęp 01.07.2010].

⁴⁹ <http://regnumchristi.com.pl/index.php?mod=artykul&kid=886#> [dostęp 01.07.2014]; <http://ekai.pl/wydarzenia/polska/x44386/osob-broni-ks-natanka/> [dostęp 01.07.2014].

⁵⁰ <http://www.diecezja.pl/pl/dekrety/1600-komunikat-kurii-metropolitalnej-w-krakowie-w-sprawie-dzialalnoci-ks-dr-hab-piotra-natanka> [dostęp 01.07.2014].

⁵¹ Tamże.

⁵² <http://regnumchristi.com.pl/index.php?mod=artykul&nid=1267108381#> [dostęp 01.07.2014].

⁵³ <http://www.diecezja.pl/pl/dekrety/2650-kara-suspensy-dla-ks-dra-hab-piotra-natanka> [dostęp 01.07.2014].

lickiego”⁵⁴. 15 lipca 2010 roku rycerze ks. Natanka wzięli też udział w obchodach 600. rocznicy zwycięstwa pod Grunwaldem, kiedy to dokonali aktu „Narodowej Intronizacji Owiec Jezusa Chrystusa na Króla Polski”⁵⁵. Na przełomie sierpnia i września rycerze wraz z księdzem Natankiem wzięli udział w „pielgrzymce do Medjugorie”⁵⁶. W marcu, maju, wrześniu i październiku 2010 z inicjatywy stowarzyszenia „Róża” zorganizowano we Wrocławiu, Krakowie, Warszawie i Lublinie „Marsze dla Jezusa Króla Polski”, których celem było rozpropagowanie idei intronizacji Jezusa Chrystusa na Króla Polski⁵⁷. Udział w nich wzięli również ubrani w czerwone płaszcze pasowani przez ks. Natanka Rycerze Chrystusa Króla. W relacjach prasowych z tych wydarzeń wymieniani są również obrońcy krzyża z Krakowskiego Przedmieścia, krakowskie stowarzyszenie „Róża”, a także „środowiska narodowo-patriotyczne”. Władze diecezjalne zdystansowały się od tych inicjatyw. Na początku maja 2011 ks. Natanek wraz ze swoimi rycerzami pojechał do Rzymu na uroczystości związane z beatyfikacją Jana Pawła II⁵⁸.

Ksiądz Natanek stał się bardziej znany szerszej publiczności wiosną 2011 roku po opublikowaniu w serwisie YouTube 30 kwietnia jednego z jego kazań na temat okultyzmu i opętania przez szatana⁵⁹. Nagranie to zaczęło bić rekordy popularności. W połowie czerwca obejrzano je ponad pół miliona razy⁶⁰. Ponadto, ze względu na charakterystyczny refren „wiedz, że coś się dzieje”, doczekało się licznych parafraz, przeróbek, głównie parodi, także reklamowych⁶¹. 23 maja 2011 na stronie Archidiecezji Krakow-

⁵⁴ <http://regnumchristi.com.pl/index.php?mod=artykul&kid=893#> [dostęp 01.07.2014]; <http://regnumchristi.com.pl/index.php?mod=artykul&kid=894#> [dostęp 01.07.2014]; <http://regnumchristi.com.pl/index.php?mod=artykul&kid=1267108388#> [dostęp 01.07.2014].

⁵⁵ http://www.fronda.pl/news/czytaj/tytul/prywatni_rycerze_ks_natanka_14979 [dostęp 01.07.2014]; <http://www.piotrnatanek.pl/narodowa-intronizacja-owiec-jezusa-chrystusa-na-krola-polski> (05.01.2012).

⁵⁶ <http://82.160.147.122:81/pustelnia/wyklady.htm> [dostęp 05.01.2012].

⁵⁷ http://intronizacja.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=240%3Aoswiadczenie-zakrzeski&catid=37&Itemid=111 [dostęp 01.07.2014]; http://www.intronizacja.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=255%3Amjkwroclaw2011&catid=35&Itemid=111 [dostęp 01.07.2014]; <http://ekai.pl/diecezje/lubelska/x33803/lublin-marsz-na-rzecz-intronizacji-chrystusa-na-krola-polski/> [dostęp 01.07.2014]; <http://ekai.pl/wydarzenia/polska/x33113/warszawa-marsz-dla-jezusa-chrystusa-krola-polski/> [dostęp 01.07.2014].

⁵⁸ <http://82.160.147.122:81/pustelnia/wyklady.htm> [dostęp 05.01.2012].

⁵⁹ <http://www.youtube.com/watch?v=IYD1HeM1Xv0> [dostęp 01.07.2014].

⁶⁰ <http://www.polityka.pl/kraj/analizy/1516556,2,rycerze-jezusa-chrystusa-buduja-mu-krolestwo-na-ziemi.read> [dostęp 01.07.2014]; do 5 stycznia 2012 nagranie to odtwarzano ponad 1,46 mln razy.

⁶¹ M.in.: http://www.youtube.com/watch?v=mIU8l_qPzAQ [dostęp 01.07.2014]; <http://www.youtube.com/watch?v=p6hvjCVIMUEj> [dostęp 01.07.2014]; <http://www.youtube.com/watch?v=9Dp67MdetVg> [dostęp 01.07.2014]; W YouTube pojawiła się m.in. nierozpowszechniana w telewizji reklama sieci handlowej Tesco: <http://www.youtube.com/watch?v=wYywQoJHB9A> [dostęp 01.07.2014], a także seria klipów, w których stylizowane na kazania duchowego z Grzechyńni reklamy programu rabatowego Citeam wygłasza ks. Piotr Szatanek: <http://www>

skiej opublikowano „Oświadczenie w sprawie działalności księdza Piotra Natanka”, w którym stwierdzono, że „nadal rozpowszechnia on dziwne i nieprawdziwe teologicznie poglądy” i poinformowano o pozbawieniu go misji kanonicznej do nauczania w Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, „w związku z okazaną niesubordynacją oraz głoszonymi treściami, które wyrządzają szkodę Kościołowi i mogą stać się pretekstem do ośmieszania autentycznego przepowiadania Słowa Bożego”⁶². Ponownie też wskazano, że „działalność rozwijana przez ks. Piotra Natanka jest pozbawiona kościelnej aprobaty, a wiele głoszonych przez niego treści jest teologicznie błędnych”⁶³. Oświadczenie zawiera też ostrzeżenie dla „tych, którzy aktywnie włączają się w działalność prowadzoną przez ks. Piotra Natanka, że znajdują się na niebezpiecznej drodze, która może prowadzić do rozbitcia kościelnej jedności, a nawet do oderwania się od wspólnoty wierzących”⁶⁴.

31 maja 2011 TVN24 w programie „Czarno na białym” wyemitowała reportaż na temat księdza Natanka, w którym m.in. pokazano, jak wyrывa on i zabiera operatorowi stacji kamerę, a także to, jak rzuca klątwę na dziennikarzy (1 czerwca 2011 pokazano to w „Faktach” TVN o 19:00)⁶⁵. Było to drugie, po kazaniu na YouTube, powtarzane przez wiele mediów i szeroko komentowane zdarzenie z udziałem ks. Natanka, które przyczyniło się do jego dużej rozpoznawalności. 19 czerwca 2011 roku mimo nałożenia wcześniejszych zakazów, ks. Natanek proklamował założenie „internetowej personalnej parafii Chrystusa Króla”, której celem jest „obrona Kościoła katolickiego i ludzkości” i „ultramontanizm”, który określa on jako „obronę papieża i z papieżem”⁶⁶. 17 lipca 2011 w kazaniu wygłoszonym

youtube.com/user/CiteamTV [dostęp 01.07.2014]. Ponadto na Facebooku powstał też fanpage „Ksiądz Natanek i kieszonkowe potwory”: <http://www.facebook.com/218899588120801> (05.01.2012).

⁶² <http://www.diecezja.pl/pl/dekrety/2553-owiadczenie-w-sprawie-dzialalnoci-ks-piotra-natanka> [dostęp 01.07.2014].

⁶³ Tamże.

⁶⁴ Tamże.

⁶⁵ http://www.tvn24.pl/-1,1705123,0,1,ksiazd_banita-podbija-internet-ze-swojej-twierdzy,wiadomosc.html [dostęp 01.07.2014]; http://wyborcza.pl/1,75478,9704141,Ks_Natanek_rzucil_klatwe_na_TV_N_24_Badze_cio_przekleci_.html [dostęp 01.07.2014]; <http://spoleczenstwo.newsweek.pl/ksiazd-piotr-natanek--od-naukowca-do-demiurga,77598,1,1.html> [dostęp 01.07.2014]; <http://spoleczenstwo.newsweek.pl/ksiazd-natanek-rzucil-klatwe-na-tvn-24-niech-przeklenstwo-boga-zstapi-na-was-,77585,1,1.html> [dostęp 01.07.2014].

⁶⁶ Zob. [http://www.youtube.com/watch?v=Flun0-1wprQ\(12.12.2011\)\(min.8:00\)](http://www.youtube.com/watch?v=Flun0-1wprQ(12.12.2011)(min.8:00)); <http://www.regnum-christi.com.pl/index.php?mod=parafia#> [dostęp 01.07.2014]; Odwołanie się przez ks. Natanka do ultramontanizmu można odczytywać jako próbę uprawomocnienia jego obecności w Kościele, poprzez odwołanie się do autorytetu papieża przy jednoczesnym pominięciu więzów z archidiecezją krakowską i zakwestionowaniu władzy własnego ordynariusza. Ultramontanizm to tendencja w katolicyzmie sprzyjająca centralizacji władzy kościelnej i kościołów partykularnych wokół Rzymu, zapoczątkowana na przełomie XVII i XVIII w. – por. hasło „ultramontanizm”, w: *Encyklopedia. Religie Świata*, Warszawa 2005: Mediasat/WN PWN/Agora, s. 747 oraz G. O’Collins, E. G. Farrugia,

podczas niedzielnej mszy odprawionej w Grzechyni ks. Natanek wypowiedział następujące słowa o nieżyjącym metropolicie lubelskim abp. Józefie Życińskim⁶⁷:

Czy mam wam przeczytać jak wyglądało rozliczenie świętej pamięci Józefa Życińskiego arcybiskupa? Dziś z piekła jego głos słyhać w niebie, tak wyje! Jest obok Mahometa przywiązany najgrubszym łańcuchem!

20 lipca 2011 roku Arcybiskup Krakowski wymierzył mu karę suspensy „za ostentacyjnie okazywane nieposłuszeństwo, mimo decyzji i upomnień, jakie były do Księdza kierowane”, co oznacza niemożność sprawowania czynności kapłańskich i wykonywania władzy rządzenia⁶⁸. Dekret wymienia powody nałożenia kary: niezastosowanie się do poleceń dyscyplinarnych ze wcześniejszych dekretów, zignorowanie upomnień kanonicznych i kontynuowanie zakazanej wcześniej działalności⁶⁹. Równolegle kardynał Dziwisz zwrócił się do wiernych Archidiecezji Krakowskiej z komunikatem, w którym poinformował o sankcjach kanonicznych podjętych wobec księdza Natanka i dokładnie przedstawił powody tej decyzji⁷⁰.

Pomimo nałożonych sankcji kanonicznych w dniach 23 i 24 lipca 2011 roku ks. Natanek odprawił w Grzechyni msze, podczas których publicznie wypowiedział posłuszeństwo metropolicie krakowskiemu, zarzucił mu związki z masonerią, a także powtórzył swoją wypowiedź sprzed tygodnia na temat abp. Życińskiego⁷¹. 28 lipca 2011 na stronie internetowej kapłana umieszczono „List w obronie ks. dra hab. Piotra Natanka” skierowany do nuncjusza apostolskiego w Polsce Abp. Celestino Migliore. Podpisało się

Leksykon pojęć teologicznych i kościelnych z indeksem angielsko-polskim, przeł. J. Ozóg, B. Żak, Kraków 2002; <http://www.opoka.org.pl/slownik/ltk/ultramontanizm.html> [dostęp 01.07.2014].

⁶⁷ http://www.youtube.com/watch?v=n_d1o6U8yq8 [dostęp 01.07.2014] (od 16:11); http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114883,9987161,Zbuntowany_ksiadz_o_abp_Zycińskim__Wyje_z_piekla_.html [dostęp 01.07.2014].

⁶⁸ <http://www.diecezja.pl/pl/dekrety/2650-kara-suspensy-dla-ks-dra-hab-piotra-natanka> [dostęp 01.07.2014].

⁶⁹ Tamże.

⁷⁰ <http://www.diecezja.pl/pl/wydarzenia/2653-komunikat-metropolity-w-sprawie-suspensy-ks-piotra-natanka>.

⁷¹ Zob. <http://www.youtube.com/watch?v=9LPW00L6lyg> [dostęp 01.07.2014] (od 00:47; nt. abp. Życińskiego od 11:45); W sobotnim kazaniu stwierdził, że on i jego wspólnota zaczynają „nową rzeczywistość”. „Praktycznie w Kościele mi zabrano wszystko. W tych dniach ksiądz kardynał wydał dokument suspendujący mnie, zabierający – mi wedle prawa ludzkiego – wszystką władzę w Kościele. Tego pisma nie przyjmuję i dalej idę swoją drogą” – powiedział. Jak dodał, czuje się dalej kapłanem archidiecezji krakowskiej, ale będzie działał „na bocznych torach, tak jak abp Lefebvre czy jego biskupi, który w 2009 r. papież z powrotem do Kościoła przyjął i zdjął karę”. [...] Jak stwierdził, to „Bóg ocenia, jest podmiotem prawa i głównym moim odniesieniem, następnie papież, a dopiero później mój ukochany biskup, któremu publicznie wypowiadam posłuszeństwo ze względu na służenie wrogom Kościoła”: <http://ekai.pl/wydarzenia/polska/x44269/ks-natanek-wybiera-nieposluszenstwo/> [dostęp 01.07.2014].

pod nim 1400 wiernych z Polski i z zagranicy⁷². W odpowiedzi na to 26 sierpnia 2011 Rada Biskupów Diecezjalnych wyraziła solidarność z metropolitą krakowskim kardynałem Stanisławem Dziwiszem. W komunikacie po spotkaniu biskupi raz krytycznie wypowiedzieli się na temat idei introizacyjnej:

(...) 5. Wśród ważnych propozycji troski o Kościół i o Polskę oraz jej przyszłość są i takie, które budzą uzasadniony niepokój. Biskupi doceniają znaczenie uroczystości Jezusa Chrystusa, Króla Wszechświata, ustanowionej w 1925 r. przez papieża Piusa XI. Od tego momentu wszyscy mamy wspaniałe możliwości ofiarowania swojego życia, życia polskich rodzin oraz całej naszej Ojczyzny Chrystusowi, Królowi Wszechświata. Czynimy to co roku, szczególnie w przededniu Adwentu. Nie ma więc potrzeby szukania nowych, niezgodnych z zamysłem Kościoła, form nabożeństw do Chrystusa Króla. Niepokojące są działania podejmowane poza Kościołem diecezjalnym i wbrew biskupowi miejsca. Posłuszeństwo Kościołowi i troska o Jego jedność są głównymi kryteriami oceny wiarygodności religijnych inicjatyw. Każdy, kto upoczywie uczestniczy w takich pozakościelnych ruchach i grupach, traci jedność ze wspólnotą Kościoła. Biskupi solidaryzują się z Metropolitą Krakowskim i podjętymi przez niego działaniami⁷³.

Nałożenie kar kanonicznych i jednogłośnie wypowiedź Rady Biskupów Diecezjalnych nie doprowadziły niestety do rozwiązania sytuacji kryzysowej w diecezji krakowskiej. Po tych wydarzeniach ks. Natanek podjął decyzję o całkowitym oparciu swojego nauczania na prywatnych objawieniach niejakiej Agnieszki i swoich własnych⁷⁴. W listopadzie od poglądów tych odciął się wspierający go finansowo prezes Fundacji Społecznego Ruchu Zapotrzebowania Wiary, Bogdan Kulas⁷⁵.

Ze względu na wagę sprawy i jej publiczny charakter zmusiło to do zajęcia się nią przez Radę Stałą Konferencji Episkopatu Polski. Nastąpiło to zgodnie z art. 23 statutu KEP, zgodnie z którym Rada m.in. czuwa nad wykonaniem decyzji Rady biskupów diecezjalnych, a także „może zająć stanowisko w sprawach publicznych, kiedy tego wymaga dobro Kościoła albo

⁷² <http://www.piotrnatanek.pl/podpisz-sie-pod-listem-do-abp-celestino-migliore> (12.12.2011); <http://ekai.pl/wydarzenia/polska/x44386/osob-broni-ks-natanka> [dostęp 01.07.2014].

⁷³ <http://gosc.pl/doc/929882.Komunikat-Rady-Biskupow-Diecezjalnych> [dostęp 01.07.2014].

⁷⁴ http://www.fronda.pl/blogowisko/wpis/nazwa/kim_jest_ta_wizjonerka_agnieszka_przez_ktora_cos_podjacego_sie_za_jezusa_przemawia_do_ks_natanka_28716 [dostęp 01.07.2014]; <http://www.eostroleka.pl/agnieszka-z-ostroleki-8222slyszy-glos-pana8221-ksiadz-natanek-cytuje-jej-objawienia-wideo,art25705.html> [dostęp 01.07.2014]; http://krakow.gazeta.pl/krakow/1,44425,10000753,Msza_ks_Natanka_masoni_i_telefon_z_nieba.html [dostęp 01.07.2014].

⁷⁵ <http://bogdankulas.blog.onet.pl/List-otwarty-do-ks-Piotra-Nata,2,ID439683696,n>. Jakis czas potem Bogdan Kulas usunął ze swojego bloga link do strony ks. Natanka (12.12.2011).

konkretne potrzeby wiernych, zgodnie z opinią, przynajmniej domniemaną, członków Konferencji”. 16 stycznia 2012 Rada wydała w tej sprawie specjalne oświadczenie, w którym „stanowczo przestrzega katolików przed gromadzeniem się wokół jego osoby i popieraniem głoszonych przez niego idei”. Rada zwraca też uwagę, że „Msze św. sprawowane przez suspendowanego kapłana są niegodziwe i świętokradzkie, a udzielane rozgrzeszenia – nieważne”. Przestrzega też, że „osoby współpracujące z suspendowanym ks. Piotrem Natankiem przyczyniają się do rozłamu wspólnoty wierzących”.

Oświadczenie Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski w sprawie ks. Piotra Natanka i jego zwolenników

Rada Stała, w oparciu o analizę sytuacji dotyczącej działalności suspendowanego ks. Piotra Natanka, stanowczo przestrzega katolików przed gromadzeniem się wokół jego osoby i popieraniem głoszonych przez niego idei. Mimo wyraźnego zakazu biskupa miejsca i nałożonej kary kanonicznej, ks. Natanek nie zaprzestał niestety swojej działalności. Rada zwraca uwagę, że Msze św. sprawowane przez suspendowanego kapłana są niegodziwe i świętokradzkie, a udzielane rozgrzeszenia – nieważne.

Rada Stała Episkopatu Polski po raz kolejny stanowczo przestrzega też katolików przed błędnym nauczaniem tego duchownego i prosi wiernych, by nie korzystali z posługi duszpasterskiej ks. Natanka, nie kierowali się jego nauką, nie wierzyli w jego bezpodstawne zapewnienia o jej zgodności z nauczaniem papieży i biskupów oraz nie przystępowali do tworzonych przez niego grup.

Osoby współpracujące z suspendowanym ks. Piotrem Natankiem przyczyniają się do rozłamu wspólnoty wierzących. Współdziałając w niszczeniu jedności Kościoła, popełniają grzech, z którego mają obowiązek oczyścić się w sakramencie pokuty. Warunkiem natomiast otrzymania rozgrzeszenia jest odstąpienie od wspierania rozłamu w Kościele i gotowość naprawienia wyrażonego zła.

Członkowie Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski
Warszawa, 16 stycznia 2012 r.⁷⁶

Stanowczy ton pisma, a także użycie wielu nacechowanych negatywnie sformułowań, przede wszystkim przymiotników („suspendowanego”, „niegodziwe”, „świętokradzkie”, „nieważne”, „błędnym”, „bezpodstawne”, „suspendowanym”), a także wielokrotne użycie określeń wskazujących, że działalność księdza Natanka nie jest aprobowana przez Kościół („jego zwolenników”, „jego nauką”, „rozłam wspólnoty wierzących”, „niszczenie

⁷⁶ http://episkopat.pl/dokumenty/pozostale/4645.1,Oswiadczenie_Rady_Stalej_Konferencji_Episkopatu_Polski_w_sprawie_ks_Piotra_Natanka_i_jego_zwolennikow.html [dostęp 01.07.2014]; <http://diecezja.pl/pl/wydarzenia/3106-biskupi-przestrzegaj-przed-ks-natankiem> [dostęp 01.07.2014].

jedności Kościoła”, „grzech”, „rozłam w Kościele”), których ciężar gatunkowy rośnie w miarę czytania pisma, wskazują na to, że sytuacja stała się bardzo poważna. Po raz pierwszy w oficjalnych dokumentach mowa jest w związku z tą sprawą o „rozłamie”. Dotąd określenie to pojawiało się jedynie jako hipoteza w tekstach publicystycznych. Także i tutaj biskupi mówią o nim jako o rozłamie niedokonanym, jednak bardzo prawdopodobnym, bliskim („przyczyniają się do...”, „niszczenie jedności”, „wspieranie rozłamu”), zwracając się przeciw na wstępie pisma do katolików gromadzących się wokół duchownego z Grzechyni, stanowczo ich jednak przestrzegając. Dokument ten można też traktować jako zapowiedź kolejnych sankcji kanonicznych dla księdza Piotra Natanka, a także dla skupionych wokół niego osób. Po tych wydarzeniach na stronie Archidiecezji Krakowskiej ks. Natanka wymieniono w gronie kapłanów „pracujących poza diecezją”⁷⁷. Umieszczono ponadto „uwagi nt. treści książek rozsyłanych przez ks. Piotra Natanka” wraz z odnośnikami do innych dokumentów⁷⁸.

Odrębną kwestią, wykraczającą poza zamierzenie tego tekstu, jest charakterystyka doktryny religijno-moralnej głoszonej przez księdza Natanka⁷⁹. W deklarowanych przez ks. Natanka poglądach można dostrzec wyraźne odwołania do millenaryzmu (chiliazmu), niezwyfikowanych przez Kościół objawień prywatnych, tęsknotę za Kościołem przedsoborowym (co wyraża się m.in. poprzez sprawowanie liturgii w rycie trydenckim, tj. po łacinie i tyłem do wiernych) oraz krytykę obecnych władz wyrażającą się w przeświadczeniu, że „Polska nie funkcjonuje, jest w stanie rozpadu, zagrażają jej masoni, Żydzi i liberałowie”⁸⁰. Jego postawę cechuje natomiast, zagrażające jedności Kościoła, nieposłuszeństwo wobec kościelnych przełożonych. Z księdzem Natankiem sympatyzują środowiska integrystyczne, a także narodowe i skrajnie prawicowe ugrupowania polityczne, które

⁷⁷ W sekcji „Inni księża” umieszczono wpis: „ks. dr hab. Piotr Natanek, wyśw. 1985, od 2011 w karze suspen-sy”: <http://www.diecezja.pl/kaplani/pracujacy-pozza-diecezja/> [dostęp 01.07.2014].

⁷⁸ <http://www.diecezja.pl/archidiecezja/aktualnosci/uwagi-nt-tresci-ksiazek-rozsylnych-przez-ks-piotra-natanka/> [dostęp 01.07.2014].

⁷⁹ Zdaniem ks. dr. Józefa Morawy to, co robi ks. Natanek „na pewno zagraża jedności i jest typowe dla działania sekty eschatologicznej”. Jak mówi „z kazań ks. Piotra wylania się obraz Chrystusa, który jest zawężony do osobistych wizji i prywatnych objawień, bardzo mocno kontrowersyjnych, zwłaszcza gdy chodzi o samą ideę zbawienia. Ksiądz Natanek uważa bowiem, że tylko ten Chrystus, którego on odkrył, skutecznie zbawia. Z tym wiąże się jego błędne przeświadczenie, że tylko on wie, co trzeba zrobić, by się zbawić. Mówił w wielu swych kazaniach, że jeżeli w 2017 r. polski Sejm, prezydent i biskupi ogłoszą Jezusa Chrystusa królem Polski, to przynajmniej na 1000 lat nastanie era Ducha Świętego, zbawienia, spokoju. Szatan będzie pokonany i będzie można spokojnie głosić Ewangelię. Jest to sprzeczne z głoszoną od 2 tys. lat nauką Kościoła o królestwie Bożym”: <http://gosc.pl/doc/887450.Spolszczony-obraz-okrutnego-krola> [dostęp 01.07.2014].

⁸⁰ <http://tygodnik.onet.pl/wiara/hufce-anielskie-hufce-diabelskie/e25g9> [dostęp 01.07.2014].

wspierają jego i jego rycerzy w organizowaniu większości akcji społecznych związanych z propagowaniem intronizacji.

Sprawa księdza Natanka wywołała olbrzymie zainteresowanie mediów. Przede wszystkim ze względu na materię: konflikt, który polaryzuje stanowiska i przyciąga zainteresowanie odbiorców. Jego stronami byli kardynał Dziwisz, osoba, ze względu na jej wieloletnią przyjaźń z papieżem Janem Pawłem II, ciesząca się niekwestionowanym autorytetem i szacunkiem, ale też i życzliwością ze strony dziennikarzy. Naprzeciw niego: wyrazisty i charyzmatyczny, zbuntowany duchowny, którego nazwisko przypomina imię starotestamentalnego proroka Natana (z 2 Sm i 1 Krl), głoszący z obwarowanej pustelni przesłanie o konieczności naprawy Polski. Forma i treść przedstawianych wydarzeń wpisuje się w tendencje coraz bardziej widoczne we współczesnych mediach. Widzimy tu dążenie do tabloidyzacji – kondensacji, uproszczenia przekazu, udramatyzowania i spolaryzowania stron konfliktu, co w konsekwencji powoduje również utrwalenie (a nie rozwiązanie) samego konfliktu.

Pomimo to media, relacjonując tę sprawę, starały się zachować neutralność i obiektywizm. Staraly się jak najlepiej opisać tę sytuację, a podejmowane oceny cechowała rozważa i ostrożność. W zdecydowanej większości rację przyznawano kardynałowi Dziwiszowi (m.in. KAI, „Gość Niedzielny”, „Fronda”, Deon.pl, „Gazeta Krakowska”, „Gazeta Wyborcza”, „Rzeczpospolita” i Radio Zet)⁸¹. Wpływ na to ma z pewnością autorytet Księdza Kardynała, a także przyjęta przez kurię otwarta i profesjonalna polityka komunikacyjna w tej sprawie. Opublikowane komunikaty i opracowania były kompletne, zawierały opis sytuacji i przyczyn zastosowania sankcji wobec duchownego, a także precyzyjnie wskazywały ich podstawy prawne. Przedstawiciele kurii krakowskiej nie stronili też od komentarzy i wypowiedzi dla mediów. Na ten temat wypowiadał się zarówno kanclerz kurii, ks. Piotr Majer, jak i rzecznik archidiecezji krakowskiej, ks. Robert Nęcek. Trzeba też zwrócić uwagę na to, że celem i efektem tych działań było uzyskanie niezbędnego w sytuacji kryzysowej zaufania i wsparcia ze strony wielu środowisk: parafian z Makowa Podhalańskiego, wiernych archidiecezji krakowskiej, biskupów diecezjalnych, Konferencji Episkopatu Polski,

⁸¹ M.in. <http://ekai.pl/analiza/x44387/zagrozenia-dla-ks-natanka/> [dostęp 01.07.2014]; <http://gosc.pl/doc/937490.Teolozka-w-podomce/3> [dostęp 01.07.2014]; http://www.fronda.pl/news/czytaj/tytul/prywatni_rycerze_ks_natanka_14979 [dostęp 01.07.2014]; <http://www.deon.pl/religia/kosciol-i-swiat/komentarze/art,445,moze-to-wada-wzroku.html> [dostęp 01.07.2014]; http://krakow.gazeta.pl/krakow/1,44425,10001428,Ks_Natanek_Niebezpieczny_falszywy_prorok.html [dostęp 01.07.2014]; <http://www.rp.pl/arttykul/669748.html> [dostęp 01.07.2014]; <http://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Wiadomosci/Ksiadz-walczaczy-z-demonami-zawieszony> [dostęp 01.07.2014].

Rady Stałej KEP a także pozostałych katolików i innych osób w Polsce, do których informacja ta docierała głównie za pośrednictwem dziennikarzy i mediów.

Dobra współpraca z dziennikarzami potwierdziła funkcjonowanie dwustopniowego modelu komunikacji. Jego potwierdzeniem jest także negatywny odbiór księdza Natanka przez dziennikarzy, co wynika z jego nieprzyjaznego nastawienia, czego dobitnym przykładem jest klątwa rzucona na dziennikarzy TVN24. W efekcie duchowny przyczynił się walcie do wytworzenia swojego obrazu medialnego jako osoby o wrogim usposobieniu, nieprzystępnej i nieprzejednanej. W tej sytuacji dziennikarze, chcąc uzyskać wypowiedź duchownego, posługiwali się metodami typowymi dla dziennikarstwa śledczego: działali incognito, wykorzystując m.in. ukryte kamery. Dodatkowo, ze względu na wykorzystywanie tych technik do demaskowania różnego rodzaju nieprawidłowości i przestępstw, doprowadziło to do wzmocnienia obrazu ks. Natanka jako osoby znajdującej się poza prawem (kościelnym). Warto jednak zwrócić uwagę na to, że pomimo tego, że technika ta wywołuje negatywny odbiór, to w opublikowanych nagraniach ks. Natanek przedstawia się nadzwyczaj dobrze. Zarówno poprzez mowę ciała, jak i wypowiedzi prezentuje się jako osoba otwarta i ufna, wyrażająca się rzeczowo i interesująco, językiem prostym, stylizowanym na gwara góralską, szczerze odpowiadająca na pytania. Wzmacnia to jego odbiór jako osoby autentycznie zatroskanej o los Ojczyzny i Kościoła, pełnej życiowej energii, pasji i żaru. Świadczy to o jego niezwykłych zdolnościach i umiejętnościach perswazyjnych, a także wyjaśnia jego niezwykłą popularność i umiejętność zjednywania, i gromadzenia wokół siebie ludzi.

Zdaniem części komentatorów i publicystów zastosowane środki są zbyt restrykcyjne i prowadzą do eskalacji konfliktu pomiędzy ks. Natankiem a metropolitą, zamiast do jego rozwiązania. Ks. Isakowicz-Zaleski, odwołując się do swoich osobistych doświadczeń, uważa na przykład, że w tej sprawie kuria nie rozmawiała z ks. Natankiem, komunikując się z nim wyłącznie za pośrednictwem pism i oświadczeń⁸². Twierdzi ponadto, że niepotrzebnie czyni to z ks. Natanka „męczennika za prawdę”, wywołując skutek odwrotny od zamierzonego, co utwierdzi jego zwolenników i jego samego w przeświadczeniu, że postępują słusznie, a sankcje przyjmą odwet ze strony hierarchy za ujawnienie jego rzekomych związków z przeciwnikami Kościoła⁸³. Ks. Kazimierz Sowa i ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski uważają, że „stanowcza decyzja krakowskiej kurii to odpowiedź na głębszy problem

⁸² <http://www.isakowicz.pl/index.php?page=news&kid=8&nid=4231> [dostęp 01.07.2014]; <http://www.isakowicz.pl/index.php?page=news&kid=66&nid=4262> [dostęp 01.07.2014].

⁸³ <http://www.wprost.pl/ar/243363/Sprawa-ksiedza-Natanka/?O=243363&pg=1> [dostęp 01.07.2014].

w polskim Kościele. A są nim coraz bardziej widoczne ruchy skrajne. Bo to już nie tylko zbuntowane betanki, ale też setki zwolenników intronizacji Jezusa, którzy w czerwonych płaszczach maszerowali jesienią Krakowskim Przedmieściem w Warszawie, czy fanatyczni obrońcy krzyża spod Pałacu Prezydenckiego”⁸⁴.

Pojawiają się również opinie przeciwne, twierdzące, że krakowska kuria zbyt długo, bo aż cztery lata, zwlekała z podjęciem decyzji w tej sprawie. Tak długi okres podejmowania decyzji niektórzy tłumaczą również sentymentem, jakim rzekomo metropolita ma darzyć ks. Natanka jeszcze od czasów pracy w makowskiej parafii na początku lat sześćdziesiątych⁸⁵. Pomimo tego rodzaju opinii, prowadzona w ten sposób polityka informacyjna świadczy o dużym wyczuciu i takcie ze strony metropolity krakowskiego. Pierwsze postanowienia w tej sprawie nie były przekazywane opinii publicznej i nadano jej, jak się wydaje, charakter „sprawy wewnętrznej” Kościoła krakowskiego. Zwrócenie się do opinii publicznej nastąpiło dopiero po gruntownym zbadaniu sprawy i kiedy okazało się, że wcześniejsze wystąpienia nie odniosły, a prawdopodobnie też nie odniosą już, zamierzonego skutku.

Analizowana sprawa ks. Piotra Natanka z Grzechyni koło Makowa Podhalańskiego, łącząca niezwykle interesujący splot zagadnień doktrynalnych, dyscyplinarnych i medialnych, koncentrujących się wokół tzw. ruchu intronizacyjnego, ukazała otwartą i profesjonalną politykę komunikacyjną krakowskiej kurii. Opublikowane komunikaty były kompletne, zawierały opis sytuacji i przyczyny zastosowania sankcji wobec duchownego, a także precyzyjnie wskazywały ich podstawy prawne. Przedstawiciele kurii nie stronili też od komentarzy i wypowiedzi dla mediów. Celem i efektem tych działań było uzyskanie niezbędnego w sytuacji kryzysowej zaufania i wsparcia ze strony ważnych środowisk (parafian z Makowa Podhalańskiego, wiernych archidiecezji krakowskiej, biskupów diecezjalnych, Konferencję Episkopatu Polski, Radę Stałą KEP, a także dziennikarzy i mediów, za pośrednictwem których informacja ta docierała do pozostałych katolików i innych osób w Polsce i za granicą).

---

⁸⁴ Tamże.

⁸⁵ http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114883,10007172,Agroturystyka_u_ksiedza_Natanka.html [dostęp 01.07.2014].

Adam Warzecha

Application of the Critical Discourse Analysis to communication phenomena research on the example of Fr. Piotr Natanek case

The text discusses the possibility of applying the Critical Discourse Analysis (CDA) into the research of various communication phenomena. Methodologically the author refers to the CDA version of its precursor, Norman Fairclough, as well as to the Public Relations conceptual apparatus. The research is based on the combination of basic elements of Public Relations social practice with semiological structure that is identified as genres, discourses and styles, which are then recognized as the specific order of discourse. Such a frame enables the author, on the one hand, to present a clear description of the analyzed phenomena, and on the other hand, allows to apply an interdisciplinary approach to them. To illustrate how this approach works the author analyses the famous case of Fr. Piotr Natanek from Grzechynia near MakówPodhalański and his involvement in the enthronization movement and his conflict with the Archbishop of Cracow.